

**ANALIZA DREPTULUI DE AZIL ÎN CAZUL LUI JULIAN
ASSANGE ÎN OPINIA WORKING GROUP ON ARBITRARY
DETENTION, ADOPTATĂ LA 4 DECEMBRIE 2015 (OPINION NO.
54/2015 CONCERNING JULIAN ASSANGE - SWEDEN AND THE
UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN
IRELAND)**

**THE ANALYSIS OF THE RIGHT TO ASYLUM OF JULIAN
ASSANGE - OPINION OF THE WORKING GROUP ON
ARBITRARY DETENTION ADOPTED ON 4 DECEMBER 2015
(OPINION NO. 54/2015 CONCERNING JULIAN ASSANGE -
SWEDEN AND THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN
AND NORTHERN IRELAND)**

CARMEN MOLDOVAN¹

Rezumat: În opinia Grupului de lucru cu privire la detenția arbitrară (*Working Group on Arbitrary Detention*), dreptul la azil este un drept inalienabil, iar în cazul domnului Julian Assange, privarea de libertate este arbitrară și contravine articolelor 9 și 10 din Declarația universală a drepturilor omului și articolelor 7, 9 alin. 1, 9 par. 4, 10 și 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

În consecință, Grupul de lucru a solicitat guvernelor Suediei și Regatului Unit al Marii Britanii să evalueze situația domnului Assange, să îi asigure siguranța și integritatea fizică, să îi faciliteze exercitarea dreptului la libertatea de circulație într-o manieră adecvată și să îi asigure respectarea tuturor drepturilor garantate de normele internaționale cu privire la detenție.

Prezenta lucrare își propune să facă o prezentare succintă a elementelor de fapt ale cauzei și a situației particulare a domnului Assange, să explice argumentele reținute de către Grupul de lucru și să sublinieze elementele inovatoare ale interpretării din această cauză, referitoare la legătura dintre dreptul de azil, condițiile de acordare a acestuia, efectele pe care le produce și implicațiile asupra dreptului la liberă circulație, precum și posibilitatea aplicării de ingerințe legale.

Cuvinte-cheie: dreptul de azil, detenție arbitrară, libertate de circulație

¹ Lector univ. dr., Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Drept,
email: carmenmoldovan@hotmail.com

Abstract: In the opinion of the Working Group on Arbitrary Detention, the right to asylum is an inalienable right, and in the case of Mr. Julian Assange, the deprivation of liberty is arbitrary and contravenes Articles 9 and 10 of the Universal Declaration of Human Rights and also Articles 7, 9 para. 1, 9 par. 4, 10 and 14 of the International Covenant on Civil and Political Rights.

Consequently, the Working Group requested the Governments of Sweden and the United Kingdom to assess the situation of Mr. Assange to ensure his safety and physical integrity, to facilitate its exercise of the right to freedom of movement in an appropriate manner and to ensure that all rights guaranteed by international rules on detention.

This paper aims to briefly present the facts of the case and the particular situation of Mr. Assange, to explain the arguments noted by the Working Group and to underline the innovative elements of its interpretation in this case concerning the connexion between the right to asylum, the conditions for granting this right, its effects and the implications on the right to free movement and the possibility of legal interferences.

Key words: the right to asylum, arbitrary detention, freedom of movement

1. Competența Grupului de lucru cu privire la detenția arbitrară

Grupul de Lucru cu privire la Detenția Arbitrară² a fost creat de fosta Comisie a Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, în anul 1991³. Mandatul acestuia a fost extins și clarificat succesiv⁴, iar ulterior Consiliul Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului și-a asumat mandatul și l-a extins prin mai multe rezoluții⁵, însă nu reprezintă, în

² *Working Group on Arbitrary Detention (WGAD)*, detalii și informații cu privire la crearea acestui organism și atribuțiile sale sunt disponibile la adresele:

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Detention/Pages/History.aspx> (accesată la data de 21 septembrie 2016),

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet26en.pdf> (accesată la 22 septembrie 2016).

³ Prin Rezoluția nr. 1991/42, disponibilă la adresa: <http://www2.ohchr.org/english/issues/detention/docs/E-CN4-1992-20.pdf> (accesată la 22 septembrie 2016).

⁴ Prin Rezoluția 1997/50, disponibilă la adresa: [ap.ohchr.org/documents/E/CHR/resolutions/E-CN_4-RES-1997-50.doc](http://www.ohchr.org/documents/E/CHR/resolutions/E-CN_4-RES-1997-50.doc) (accesată la 1 octombrie 2016).

⁵ Decizia Consiliului pentru Drepturile Omului nr. 1/102, Rezoluția 6/4 din 2007, Rezoluția nr. 15/18 din 30 septembrie 2010, Rezoluția nr. 24/7 din 26 septembrie 2013-

activitatea sa, Organizația, fiind un organism însărcinat cu soluționarea cererilor individuale care nu a fost înființat printr-un tratat internațional.

Atribuțiile Grupului de Lucru sunt de a stabili, dacă în cazurile individuale cu care este sesizat, privarea de libertate are caracter arbitrar, având formulate mai multe categorii ale detenției arbitrare: categoria I - cazurile în care este imposibil a se invoca orice temei legal care să justifice privarea de libertate (cum este situația continuării stării de detenție după executarea pedepsei), categoria a II-a - cazurile în care starea de detenție este rezultatul exercitării drepturilor garantate de articolele 7, 13, 14, 18, 19, 20 și 21 din Declarația universală a drepturilor omului sau a articolelor 12, 18, 19, 21, 22, 25, 26 și 27 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, categoria a III-a - caracterul arbitrar al detenției rezultă din nerespectarea totală sau parțială a regulilor dreptului internațional referitoare la dreptul la un proces echitabil, prevăzut de Declarația universală a drepturilor omului, categoria a IV-a - cazurile în care solicitanții de azil, migranții sau refugiații sunt supuși unor reținerii administrative prelungite fără posibilitatea derulării unei proceduri administrative sau judiciare, categoria a V-a - privarea de libertate constituie o încălcare a dreptului internațional pe motiv de discriminare bazată pe origine națională, etnică sau socială, limbă religie, condiție economică, opinie politică sau de altă natură, orientare sexuală, dizabilitate sau altă împrejurare care tinde spre sau poate avea ca rezultat ignorarea egalității drepturilor omului⁶.

2. Succesiunea elementelor de fapt

Julian Assange este cetățean australian, născut la 3 iulie 1971, cu reședința obișnuită în Sydney. Anterior arestării sale, a lucrat ca editor și ziarist, fiind fondatorul WikiLeaks. Acesta a susținut că a fost privat de libertate începând cu data de 7 decembrie 2010, inclusiv sub forma izolării

informații cu privire la acestea sunt disponibile la adresele:
http://ap.ohchr.org/documents/E/HRC/resolutions/A_HRC_RES_6_4.pdf,

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Detention/Pages/WGADIndex.aspx> (accesate la 1 noiembrie 2016).

⁶ *Opinion No.54/2015 concerning Julian Assange (Sweden and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland)*, adoptată la 4 decembrie 2015. Textul în limba engleză este disponibil la adresa:

<http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Detention/A.HRC.WGAD.2015.docx#sthash.JyFdQs4q.dpuf> (accesată a 1 septembrie 2016).

în închisoare la Londra (timp de 10 zile), arestului la domiciliu (550 de zile), apoi în Ambasada Ecuadorului din Londra.

La 19 iunie 2012, a formulat o cerere de azil politic către statul Ecuador, iar la 16 august 2012, acesta i-a fost acordat, motivat de teama petentului că în cazul extrădării sale în Suedia, ar fi fost în continuare extrădat în Statele Unite ale Americii, unde au fost formulate împotriva sa acuzații grave pentru exercitarea pașnică a libertăților sale (acuzații de trădare și spionaj). Suedia a refuzat să recunoască azilul acordat, în opinia petentului și a insistat ca acesta să renunțe la dreptul său la azil politic și să fie extrădat în Suedia, fără garanția nereturnării în Statele Unite ale Americii, unde în opinia sa, exista riscul să fie supus persecuției politice și unor tratamente inumane și degradante.

Anterior acestor evenimente, la jumătatea anului 2010, autoritățile suedeze începuseră o investigație penală împotriva petentului, în baza unor acuzații de viol și au emis un mandat european de arestare pe numele său, în baza căruia a fost reținut în Marea Britanie la 7 decembrie 2010, plasat în detenție în regim de izolare pentru 10 zile, apoi, pentru 550 zile, în arest la domiciliu. În acest interval de timp, a cerut statului Ecuador să îi acorde azil în Ambasada sa de la Londra.

Din august 2010, petentul nu a părăsit Ambasada Ecuadorului la Londra și a fost supus unor măsuri de supraveghere extinsă din partea poliției britanice. La 16 iulie 2014, o instanță din Stockholm (Stockholm District Court) a confirmat mandatul său de arestare și nu a recunoscut azilul acordat de către Ecuador.

3. Susținerile petentului și ale guvernelor Suediei și Regatului Unit

În cererea adresată Grupului de Lucru, petentul susține că a fost privat de o serie de libertăți fundamentale și că împrejurările subliniate în conținutul plângerii au avut caracter arbitrar, astfel că privarea sa de libertate a fost arbitrară. Prin petiția adresată Grupului de lucru s-a solicitat ca acesta să decidă dacă a avut loc o privare de libertate (nu o restricționare a libertății), iar în cazul în care răspunsul în această privință este afirmativ, dacă privarea de libertate a avut un caracter arbitrar.

Au fost subliniate în mod deosebit următoarele aspecte: imposibilitatea de a beneficia pe deplin de dreptul de azil acordat de Ecuador în august 2012, negarea continuă și disproporționată a accesului la

dreptul său de azil, prelungirea efectelor mandatului european de arestare în baza căruia autoritățile suedeze doresc arestarea sa.

Detenția sau privarea de libertate a petentului nu a fost voluntară. Acesta are dreptul inalienabil la securitate, precum și de a nu fi supus riscului persecuțiilor, tratamentelor inumane sau prejudiciilor ori atingerilor aduse integrității fizice. Statul Ecuador i-a acordat azil petentului deoarece a recunoscut că acesta este supus riscurilor în cazul extrădării în Statele Unite ale Americii, iar singura formă de protecție de care putea acesta beneficia la acest moment era să rămână în incinta Ambasadei, deci singura modalitate de a e bucura de dreptul de azil era să rămână în detenție.

Potrivit opiniilor anterioare ale Grupului de lucru, există privare de libertate în cazul în care persoana este constrânsă să aleagă între starea de detenție și pierderea unui drept fundamental (cum este azilul), confruntându-se astfel cu un risc întemeiat de a fi supus persecuției.

Potentul a susținut că a fost privat de libertate și că aceasta i-a fost restricționată, contra voinței sale⁷. Persoana nu poate fi constrânsă să renunțe la un drept inalienabil și nici să se expună riscului de a i se produce un prejudiciu semnificativ. Părăsirea Ambasadei Ecuadorului de către domnul Assange presupune renunțarea la dreptul său la azil și expunerea la însuși riscul de persecuție și de a fi supus tratamentelor fizice și psihice a căror evitare este intenționată prin acordarea azilului. Prin urmare, prezența sa în incinta ambasadei nu poate fi caracterizată ca „voluntară”.

În opinia petentului, starea sa de detenție este arbitrară și poate fi încadrată în categoriile I, II, III și IV din clasificarea făcută de Grupul de Lucru.

Contextul privării de libertate a petentului a apărut din cauza procedurilor derulate în Suedia, care a inițiat împotriva sa o procedură de extrădare, în baza unor solicitări contradictorii din partea celor care au formulat plângeri împotriva domnului Assange, însă nu a stabilit de *prima facie* o acuzație împotriva sa și a refuzat în mod nejustificat să dispună audierea sa, prin modalități specifice de asistență și cooperare. În cazul în care Regatul Unit ar dispune extrădarea petentului către Suedia, o dată ajuns acolo, acesta ar fi plasat în închisoare, ca străin fără legături cu Suedia, până la începerea procesului împotriva sa.

⁷ Paragraful 12 din Opinia Grupului de Lucru.

Petentul a mai susținut că este supus unei supravegheri continue, iar condițiile în care se află nu respectă cerințele minime ale unui deținut, că a fost privat de libertăți fundamentale împotriva voinței sale și că privarea de libertate este arbitrară și ilegală⁸.

În cererea adresată Grupului de Lucru s-a invocat obligația Suediei de a recunoaște azilul acordat petentului, neexistând stabilite cazuri de excepție, însă acesta nu identifică actul normativ internațional care prevede o astfel de obligație. Petentul a mai afirmat și că se confruntă cu un risc real de a fi trimis către Statele Unite, iar dreptul la azil și protejarea împotriva extradării sunt recunoscute de dreptul internațional cutumiar⁹.

În ceea ce privește ancheta penală din Suedia, petentul a susținut că aceasta nu a progresat din anul 2010 și nu a fost deci definitivată, în contradicție cu dreptul său la un proces rapid cu privire la acuzațiile formulate. Mandatul european de arestare a fost emis fără să fie luate în considerare și modalități alternative care ar fi permis audierea petentului într-o manieră compatibilă cu dreptul său de azil, iar această decizie a procurorului este disproporționată și agravată de refuzul de a lua în considerare dreptul fundamental la azil al domnului Assange și refuzul autorităților suedeze de a oferi garanții împotriva returnării¹⁰. Petentului i-a fost refuzat dreptul de a da declarații, principiu fundamental al audierii penale și s-a aflat într-o stare de imposibilitate de a prezenta probe în apărarea sa.

Consecința practică a acestei situații este că petentul este constrâns să rămână în interiorul Ambasadei Ecuadorului, ceea ce a determinat o stare de detenție prealabilă procesului, de lungă durată, care a depășit orice limită acceptabilă pentru o persoană care nu este acuzată, iar durata unei astfel de detenții este *ipso facto* incompatibilă cu prezumția de nevinovăție.

Guvernul suedez a susținut că petentul nu este supus riscului de returnare în Statele Unite ale Americii (*refoulement*) contrar obligațiilor dreptului internațional al drepturilor omului, că nu are obligația de a recunoaște azilul diplomatic acordat, că petentul nu este privat de libertatea sa, cu încălcarea criteriilor Grupului de Lucru și că în derularea anchetei

⁸ Paragraful 14.

⁹ Paragraful 15.

¹⁰ Paragrafele 16-18.

penale împotriva domnului Assange, autoritățile suedeze respectă dreptul internațional și obligațiile din tratatele internaționale¹¹.

În opinia guvernului britanic, petentul a intrat în Ambasada Ecuadorului în mod liber la data de 19 iunie 2012 și este liber să plece în orice moment. Ambasada Ecuadorului i-a oferit domnului Assange azil diplomatic, în baza Convenției de la Caracas din 1954, nu azil politic. Regatul Unit nu îi incumbă nicio obligație de a recunoaște azilul oferit de Ecuador, iar decizia acestui stat nu creează obligații pentru guvernul britanic, deoarece nu este parte la Convenția de la Caracas și nu recunoaște această formă de azil¹².

Guvernul britanic a considerat de asemenea, că folosirea localurilor Ambasadei Ecuadorului de către petent pentru a evita arestarea, este incompatibilă cu dispozițiile Convenției de la Viena cu privire la relațiile diplomatice, în condițiile în care petentul este căutat de autoritățile suedeze în legătură cu acuzații grave de agresiune sexuală și face obiectul unui mandat european de arestare, iar Regatul Unit are obligația de a-l extrăda în Suedia.

4. Opinia Grupului de Lucru (WGAD)

În considerentele Opiniei sale, Grupul de Lucru a reținut că petentul a fost supus, începând cu anul 2010 unor diferite forme de privare de libertate, urmare atât a acțiunilor cât și a omisiunilor Suediei și Regatului Unit și a făcut referire la arestarea sa timp de 10 zile și plasarea în regim de izolare, în penitenciarul Wandsworth din Londra, urmată de plasarea în arest la domiciliu timp de 550 de zile, timp în care a fost supus unor restricții dure, incluzând monitorizarea prin folosirea unei brățări electrice, obligația de a se prezenta la poliție în fiecare zi și interdicția de a se afla în afara locuinței sale pe timpul nopții¹³.

Grupul de Lucru a constatat că petentului nu i-a fost asigurat dreptul la un proces echitabil, cu încălcarea dispozițiilor articolelor 9 și 10 din Declarația universală a drepturilor omului și articolelor 9 și 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, în trei momente diferite: la aplicarea măsurii izolării în penitenciar, plasarea în arest la

¹¹ Paragraful 46.

¹² Paragraful 48.

¹³ Paragrafele 84-87.

domiciliu pentru 550 de zile, privarea continuă de libertate în Ambasada Ecuadorului la Londra¹⁴.

În ceea ce privește constatarea că a avut loc o privare de libertate, în cuprinsul Opiniei¹⁵ se menționează eșecul substanțial al autorităților de a exercita diligență în derularea activității de cercetare penală împotriva petentului. Libertatea trebuie să poată fi exercitată în mod efectiv, iar în situația în care exercitarea libertății are rezultate coercitive, cum ar fi privările viitoare de libertate sau punerea altor drepturi sau libertăți ale titularului în situație de risc, o astfel de situație nu poate fi descrisă ca punerea în practică efectivă a acelei libertăți.

Grupul de Lucru a apreciat că șederea petentului în Ambasada statului Ecuador trebuie considerată ca o prelungire a privării continue de libertate, determinată de încălcarea principiilor de rezonabilitate, necesitate și proporționalitate¹⁶. În contextul elementelor de fapt, Opinia menționează că singurul temei al privării de libertate a petentului este mandatul european de arestare emis de autoritățile suedeze în baza unei acuzații penale, în scopul derulării de investigații preliminare cu scopul de a stabili dacă acestea vor avea ca rezultat punerea sub acuzare sau nu.

Aspectele relevante care au determinat Grupul de Lucru să constate caracterul arbitrar al stării de detenție a petentului au în vedere următoarele: domnului Assange i-a fost negată posibilitatea de a da declarații, de a avea acces la probe în susținerea nevinovăției sale; durata detenției este ipso facto incompatibilă cu prezumția de nevinovăție, petentul neavând posibilitatea de a contesta necesitatea și proporționalitatea mandatului de arestare prin prisma duratei stării de detenție; caracterul nedefinit al detenției și absența oricărui control jurisdicțional asupra detenției prelungite; Ambasada Ecuadorului nu este un loc de detenție echipat pentru detenția prelungită anterioară procesului penal și îi lipsesc echipamentele medicale necesare și adecvate, astfel că după o perioadă de 5 ani de detenție, sănătatea petentului poate fi grav deteriorată; chiar dacă legislația britanică în materie de validitate a mandatului european de arestare a suferit schimbări, acestea nu urmează a se aplica în mod retroactiv, astfel încât să îi profite petentului¹⁷.

¹⁴ Paragraful 89.

¹⁵ Paragraful 98.

¹⁶ Paragraful 90.

¹⁷ Paragraful 98

Dispozitivul Opiniei menționează, pe lângă constatarea încălcărilor aduse dispozițiilor din Declarația universală a drepturilor omului și Pactul internațional al drepturilor omului, considerarea stării de detenție a petentului ca arbitrară, încadrată în categoria a III-a, că remediul adecvat pentru petent este asigurarea dreptului acestuia la liberă circulație, în conformitate cu dispozițiile articolului 9 alin. (5) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice¹⁸.

Motivele opiniei separate

Opinia nr. 54/2015 nu a fost adoptată cu unanimitatea de voturi a celor cinci experți care compun Grupul de Lucru, fiind atașată și opinia separată a expertului Vladimir Tochilovsky, care a înlocuit expertul de naționalitate australiană.

Principalele motive ale opiniei separate se referă la conduita domnului Assange, respectiv se evidențiază că acesta nu a respectat termenii punerii în libertate sub cauțiune și a fugit în iunie 2012, aflându-se de atunci în Ambasada statului Ecuador, de care s-a folosit pentru a se sustrage de la arest. Plasarea voluntară în incinta ambasadei nu poate fi considerată ca loc de detenție, potrivit scopurilor mandatului Grupului de Lucru.

În ceea ce privește perioada arestului la domiciliu (2011-2012), se face trimitere la situația de fapt reținută în cuprinsul Opiniei, potrivit căreia petentului i s-a permis să își părăsească locuința, pe durata procedurilor împotriva extrădării sale derulate în fața instanțelor britanice, ceea ce se înscrie în noțiunea de restricție a libertății, nu în cea de privare de libertate, iar ulterior, în 2012, a fugit.

Potrivit acestei opinii separate, mandatul Grupului de Lucru a fost depășit, deoarece el este limitat la cazurile de privare de libertate și nu are competențe în privința cazurilor de restricționare a libertății, iar pentru analiza cererilor domnului Assange ar fi fost mai potrivite alte instituții din cadrul sistemului ONU de protejare a drepturilor omului, precum și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, însă nu este mai posibilă formularea unei noi cereri în fața acestor organisme, deoarece este inadmisibilă analizarea de către acestea a aceluiași elemente examinate în prezentul aviz¹⁹.

¹⁸ Paragrafele 99-101.

¹⁹ Ca regulă generală, sesizarea instanțelor internaționale sau a altor organisme specializate în materia protejării drepturilor fundamentale nu este posibilă dacă respectiva

5. Forța juridică a interpretării date de Grupul de Lucru în cazul Assange

Principala problemă care se ridică în privința acestei opinii este dacă prezintă caracter obligatoriu sau trebuie considerată doar ca făcând parte din categoria *soft law*.

Se poate afirma că această opinie are caracter obligatoriu, având în vedere că se bazează pe dispozițiile Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, care este un instrument juridic cu forță obligatorie²⁰. Grupul de Lucru are mandatul de a investiga acuzațiile persoanelor fizice care au fost private de libertate în mod arbitrar sau cu încălcarea standardelor internaționale în materia protejării drepturilor fundamentale și de a recomanda remedii în cazul în care constată astfel de încălcări, care pot fi eliberarea din detenție și acordarea de compensații, atunci când apreciază că este oportun²¹.

Natura obligatorie a constatărilor și măsurilor dispuse ar deriva și din colaborarea statelor în procedurile adversariale, din natura aspectelor reținute, precum și din autoritatea dată de Consiliul ONU pentru Drepturile Omului. Însă, mandatul dat acestui organism specializat în constatarea cazurilor de detenție arbitrară nu poate acorda valoare juridică obligatorie actelor emise de către acesta, în condițiile în care prin actele juridice internaționale pe care își întemeiază constatările (Declarația universală a drepturilor omului și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice) nu a fost instituit un mecanism jurisdicțional cu competențe de a emite acte cu forță juridică obligatorie.

cerere a fost anterior judecării unei alte instanțe internaționale sau altui organism internațional. Cu titlu de exemplu, articolul 35 paragr. 2 lit. b) din Convenția europeană a drepturilor omului prevede: „*Curtea nu reține nicio cerere individuală introdusă în virtutea articolului 34, în cazul în care: (...) ea este în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte sau deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare și dacă nu conține fapte noi*”.

²⁰ Potrivit informațiilor care se găsesc la adresa oficială a Grupului de Lucru: <http://www.ohchr.org/ch/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=17013&LangID=E> (accesată la 15 septembrie 2016).

²¹

<http://www.ohchr.org/ch/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=17013&LangID=E>

Nu poate fi contestat faptul că potrivit dispozițiilor articolului 2 alin. 1 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice²², statele părți (printre care figurează Suedia și Regatul Unit al Marii Britanii)²³ se obligă să respecte și pună în aplicare drepturile garantate, dar în lipsa unei autorități având competențele menționate anterior, constatările Grupului de Lucru nu beneficiază de mecanisme de punere efectivă în aplicare, în cazul în care Suedia și Regatul Unit vor adopta o atitudine contrară dispozitivului Opiniei nr. 54/2015.

6. Corelația cu instituția azilului diplomatic

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice nu consacră dreptul la azil. La nivel universal, în privința dreptului de azil relevantă prezintă dispozițiile articolului 14 din Declarația universală a drepturilor omului²⁴, dar aceasta se referă la forma de azil teritorial.

Azilul diplomatic (sau extrateritorial) presupune acordarea de protecție în cadrul localurilor misiunilor diplomatice ale unui stat străin aflate pe teritoriul statului de origine, unor persoane care sunt persecutate sau urmărite de propriile autorități pentru delictе politice sau a căror viață

²² Articolul 2 alin. (1) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice prevede: „Statele părți la prezentul pact se angajează să respecte și să garanteze tuturor indivizilor care se găsesc pe teritoriul lor și țin de competența lor drepturile recunoscute în prezentul pact, fără nici o deosebire, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.” Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice a fost adoptat la 16 decembrie 1966 și a intrat în vigoare la 23 martie 1976. România a ratificat Pactul prin Decretul nr. 212 din 31 octombrie 1974 pentru ratificarea Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale și Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, publicat în Buletinul Oficial nr. 146 din 20 noiembrie 1974.

²³ Conform informațiilor disponibile la adresa: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&clang=_en (accesată la 2 octombrie 2016).

²⁴ Articolul 14 din Declarația universală a drepturilor omului prevede: „In caz de persecuție, orice persoană are dreptul de a căuta azil și de a beneficia de azil în alte țări. Acest drept nu poate fi invocat în caz de urmărire ce rezultă în mod real dintr-o crimă de drept comun sau din acțiuni contrare scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite.” Declarația universală a drepturilor omului a fost adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin Rezoluția nr. 217/A, din 10 decembrie 1948. Textul Declarației este disponibil la adresa: <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=rum> (accesată la 25 octombrie 2016).

este amenințată ca urmare a unor războaie civile ori de persoane particulare sau grupuri de persoane pentru motive politice în situația în care autoritățile sunt incapabile să asigure ordinea publică, deci în situații instituționale anormale în care nu mai funcționează separația puterilor în stat, se produc lovituri de stat, revolte militare, instaurarea unui regim dictatorial, a unui guvern *de facto*, are loc înlocuirea instanțelor obișnuite cu instanțe politice²⁵. În practica internațională, a fost oferit și de Biserica Catolică în nunțiaturile apostolice și de Ordinul Suveran de Malta în ambasadele sale, însă se consideră că nu poate fi acordat de Crucea Roșie și nici de organizațiile internaționale, deoarece este un atribut al statelor²⁶.

Acordarea acestei forme de protecție este specifică țărilor latino-americe, unde s-a consolidat în secolele al XIX-lea și al XX-lea. Din perspectiva statului teritorial, poate fi interpretat ca un act inamical sau ca o ingerință în afacerile interne²⁷.

Potrivit dreptului internațional general, localurile ambasadelor sunt inviolabile²⁸, însă dreptul internațional general nu recunoaște dreptul la azil diplomatic, prin urmare, chiar dacă statul Ecuador acordă azil unei persoane, aceasta nu are și dreptul la garantarea, din partea Regatului Unit a dreptului la liberă trecere pe teritoriul său, spre teritoriul statului care i-a oferit această formă de protecție.

Spre deosebire de forma azilului teritorial, văzută ca un atribut ce derivă din suveranitatea statului care îl acordă și necontestată, azilul

²⁵ Barberis J.A., *Les règles spécifiques du droit international en Amérique Latine*, Recueil des cours de l'Académie de Droit International de la Haye, 1992 IV, Tome 235, p. 163 164.

²⁶ *Idem*, p. 163.

²⁷ Barberis J.A., *op. cit.*, p. 163.

²⁸ Conform dispozițiilor articolului 22 din Convenția de la Viena cu privire la relațiile diplomatice, care prevede: „1. Localurile misiunii sînt inviolabile. Nu este permis agenților statului acreditat să pătrundă în ele decît cu consimțămîntul șefului misiunii. 2. Statul acreditat are obligația specială de a lua toate măsurile potrivite pentru a împiedica invadarea sau deteriorarea localurilor misiunii, tulburarea liniștii misiunii sau micșorarea demnității acesteia. 3. Localurile misiunii, mobilierul lor și celelalte obiecte care se găsesc acolo, precum și mijloacele de transport ale misiunii, nu pot face obiectul nici unei percheziții, rechiziții, sechestrului sau măsuri executorii.” Convenția cu privire la relațiile diplomatice a fost adoptată la Viena la 18 aprilie 1961 și a intrat în vigoare la 24 aprilie 1964. România a ratificat Convenția prin Decretul nr. 566 din 8 iulie 1968, publicat în Buletinul Oficial nr. 89 din 8 iulie 1968.

diplomatic reprezintă încă un concept controversat, în mod special din cauza implicațiilor pe care le produce asupra limitării atributelor statului pe teritoriul căruia este stabilită reprezentanța diplomatică a statului care îl acordă.

În cauza privind dreptul de azil (*Haya de la Torre*), soluționată de către Curtea Internațională de Justiție²⁹, peruanul Haya de la Torre a primit protecție în Ambasada Columbiei din Lima, capitala statului Peru, al cărui cetățean era. Acesta a rămas în Ambasadă o perioadă de 5 ani, până când i s-a permis să plece.

Hotărârea Curții Internaționale de Justiție a reținut că nu există o regulă generală de drept internațional care să garanteze acordarea azilului diplomatic, existența unei baze legale în cazul acordării trebuie analizată și stabilită pentru fiecare caz, iar acordarea azilului ca formă de protecție nu poate împiedica administrarea justiției, caz în care ar putea fi considerată o interferență în afacerile interne ale statului. La nivelul statelor latino-americane, ca reacție la hotărârea Curții Internaționale de Justiție, a fost adoptată Convenția asupra azilului diplomatic, în 1954, intrată în vigoare în același an³⁰.

Punerea în aplicare de către Regatul Unit a dispozitivului Opiniei Grupului de Lucru, mai ales în ceea ce privește permiterea deplasării în mod liber a petentului, este improbabilă, având în vedere poziția acestuia în cursul procedurilor derulate și punctele de vedere exprimate și va rămâne sub semnul întrebării, astfel că șederea petentului în Ambasada Ecuadorului probabil va fi una prelungită, deoarece în afara acesteia, pe teritoriul britanic, autoritățile pot oricând lua măsura arestării față de petent, nu doar în temeiul mandatului european de arestare emis de către autoritățile suedeze, ci și pe motiv că a încălcat condițiile liberării pe cauțiune.

²⁹ Curtea Internațională de Justiție, Hotărârea pronunțată la 13 iunie 1951 în cauza *Haya de la Torre (Columbia c. Peru)*. Textul hotărârii este disponibil la adresa:

<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&k=d4&case=14&code=haya&p3=4> (accesată la 1 octombrie 2016).

³⁰ *Convenția cu privire la azilul diplomatic*, încheiată în cadrul Organizației Statelor Americane, la Caracas, la 28 martie 1954. A intrat în vigoare la 29 decembrie 1954. Are 14 state părți. Textul Convenției este disponibil la adresa: <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/a-46.html> (accesată la 1 octombrie 2016).

7. Concluzii

Considerăm că Opinia dată de Grupul de Lucru este criticabilă, nu în ceea ce privește corelația cu dreptul de azil diplomatic, ci sub aspectul extinderii indirecte a efectelor unei astfel de forme de protecție și a motivelor pentru care a fost reținut caracterul arbitrar al privării de libertate a petentului.

Deși, *de facto* elementele care particularizează situația petentului au o strânsă legătură cu imposibilitatea acestuia de a-și exercita libertatea de circulație pretinsă, nu trebuie neglijate motivele pentru care petentul a recurs, în mod voluntar la această modalitate de „protecție”, care în realitate are ca efect sustragerea de la aplicarea dispozițiilor legale de către autoritățile statului britanic.

Din perspectiva statului Ecuador, care a acordat această formă de protecție, poate fi văzută ca o manifestare a suveranității sale, însă efectele pe care le poate produce, sunt limitate atât din punct de vedere temporal cât și spațial. Implicațiile impunerii obligației de a recunoaște și de a da efect azilului acordat în această cauză, în contextul nepermitterii sale de o regulă general acceptată de către state, sunt complexe și ar putea genera fie cadrul pentru purtarea de negocieri care să stabilească soarta petentului, fie sesizarea Curții Internaționale de Justiție sau ar putea să conștă într-o atitudine de pasivitate și așteptare a autorităților britanice, urmând ca soluționarea situației domnului Assange să nu se producă foarte curând.